

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมเป็นอาหารทางจิตใจของมนุษย์ที่สร้างขึ้นเพื่อความเพลิดเพลินหรือก่อให้เกิดความสะเทือนใจ ผู้อ่านจะได้รับความสุขความบันเทิงจากรื่องราวที่นักเขียนสร้างขึ้น ดังที่ รินฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๔๔ : ๒๕) ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างพลังอารมณ์เพื่อสะเทือนใจผู้อ่านนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในวรรณคดี ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเคลิบเคลิ้มเลื่อนไหลจากโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่โลกสมมุติมาथाที่ผู้เขียนสร้างขึ้น” โดยผู้เขียนวรรณกรรมยังสอดแทรกเรื่องราวที่เป็นประวัติศาสตร์ของมนุษย์ หรือถ่ายทอดสภาพสิ่งแวดล้อมที่นักเขียนอาศัยอยู่ เนื่องจากวรรณกรรมเป็นผลผลิตของนักเขียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ดังที่พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (๒๕๒๒ : ๑๐๕) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางความคิดของมนุษย์ในยุคหนึ่งยุคใด และความคิดของมนุษย์นั้นก็ถูกกำหนดโดยสภาพทางวัตถุในขณะนั้น” วรรณกรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งบันเทิงที่ให้ความเพลิดเพลินเท่านั้น หากแต่ยังแสดงถึงสภาพความเป็นไปของสังคมมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมที่เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมนุษย์คือ การสะท้อนให้เห็นถึงสภาพบ้านเมือง ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคม รวมทั้งเรื่องราวทางการเมือง เช่น นโยบายของรัฐ เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และสถานการณ์บ้านเมืองของนักเขียนซึ่งมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมเป็นอย่างมาก วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาของสังคมมนุษย์ ผู้อ่านจะสามารถมองเห็นสภาพสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ผ่านวรรณกรรม และในขณะเดียวกันวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมอยู่ไม่น้อย เช่น การสร้างค่านิยม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังที่ตรีศิลป์ บุญขจร (๒๕๔๑ : ๕-๗) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียน เพราะนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง ขณะเดียวกันวรรณกรรมหรือนักเขียนก็ย่อมมีอิทธิพลต่อสังคมทั้งด้านอิทธิพลภายนอกและอิทธิพลภายใน”

ในทำนองเดียวกันวรรณกรรมที่เรียกว่า “วรรณกรรมการเมือง” ก็เป็นวรรณกรรมที่เขียนขึ้นมา นอกจากมีเนื้อหาหรือแนวคิดเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแล้ว ยังสะท้อนเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์การเมืองของยุคสมัยตามบริบทขณะนั้น ซึ่งเป็นผลกระทบการเมืองที่มีต่อสภาพสังคม

นอกจากนี้วรรณกรรมการเมืองยังแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นหรือจุดยืนของกลุ่มคนในสังคมที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือสถานการณ์ของประเทศชาติ รวมทั้งมีชนชั้นหรือกลุ่มคนบางกลุ่มใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือโน้มน้าวจิตใจของคนในสังคมให้คล้อยตามหรือยอมรับการกระทำหรือแนวความคิดของผู้เขียน หรือใช้วรรณกรรมปลุกใจคนในสังคมให้มีอุดมคติทางการเมืองและรู้จักการมีสิทธิต่าง ๆ ดังที่ธิดา วัฒนกุล (๒๕๑๘ : ๕๒๓) ได้ศึกษาพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพบว่าพระราชนิพนธ์บทละครหลายเรื่องที่ “สะท้อนสภาพทางการเมือง” เช่น เรื่องหัวใจนักรบ จួយอำนาจ เป็นต้น มีเนื้อเรื่องที่ชี้แนะประชาชนให้รักชาติเพื่อสร้างบ้านเมืองให้มั่นคงเป็นปึกแผ่น” วรรณกรรมที่มีอิทธิพลในด้านการเมืองนี้ก็เนื่องจากผู้เขียนใช้ภาษาที่มีพลังและแสดงถึงเจตจำนงที่แน่วแน่ของผู้เขียน วรรณกรรมการเมืองจึงถือเสมือนเป็นแนวรบสำคัญอย่างยิ่งในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องระบบการเมืองตามแนวคิดของผู้เขียน และเป็นสิทธิเสรีภาพของนักเขียนทุกยุคทุกสมัยที่ต้องการเคลื่อนไหวทางการเมือง อันสอดคล้องกับพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (๒๕๔๕ : ก) ที่กล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง...เป็นสื่อโน้มน้าวใจประชาชนในชุมชนของตน ให้จงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อชนชั้นปกครองโดยไม่มีข้อแม้ ทั้งยอมรับว่าชนชั้นปกครองมีบุญบารมี...” และรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๔๑ : ๑๔) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมการเมืองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองว่า “มีเนื้อหาเสนอข้อคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่เป้าหมาย...คือ ความเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพ และภราดรภาพแก่ประชาชนทุกชนชั้นโดยสมบูรณ์” ฉะนั้นวรรณกรรมการเมืองจึงมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ การเสนอเรื่องราวที่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นไปในทางการเมืองได้อย่างแจ่มชัด

นอกจากนี้วรรณกรรมการเมืองยังมีอำนาจโน้มน้าวจิตใจเช่นเดียวกับวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ และแตกต่างกันในด้านเนื้อหาที่เผยแพร่แนวคิดทางการเมืองโดยผ่านภาพสะท้อนสังคมที่มีความขัดแย้ง ไม่มีความเสมอภาค และไร้สิทธิเสรีภาพ ซึ่งสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกสะเทือนใจและปลุกฝังความคิดทางการเมืองแก่ผู้อ่าน วรรณกรรมการเมืองในบางยุคสมัยจึงมีลักษณะ “แสดงออกถึงพลังอำนาจ...พลังในการทำพาสลิตธิอำนาจของผู้ใหญ่...มีอำนาจมากกว่ากองทหารสิบกองพล” (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. ๒๕๓๕ : ๑๘) เพราะฉะนั้นแล้ววรรณกรรมการเมืองที่เป็นนวนิยาย นิทาน กวี หรือเรื่องสั้น ล้วนมีเนื้อหาและการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบ้านเมืองในยุคสมัยนั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง เป็นผลผลิตของนักเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคม และได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี เกศินี จุฑาวิจิตร (๒๕๕๐ : ๒๗๕) ได้กล่าวถึงเรื่องสั้นแนวนี้ว่า “เรื่องสั้นหลายเรื่องได้สะท้อนสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมที่ขัดแย้งและประชาชนมีชีวิตที่ดิ้นรนขวบวชอยู่กับตัวเอง ไม่มีความผูกพันกับผู้อื่น มีแต่ตระหนกถึงส่วนตัวหรือการยึดถือในคุณค่าของ ‘ปัจเจกบุคคลนิยม’” นอกจากนี้

เรื่องสั้นยังเป็นงานเขียนที่ “แสดงบุคลิกเฉพาะของผู้คนเหมือนกระจกเงาอย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ และทรงพลังอำนาจที่สุด โดยผ่านการบรรยายเป็นลายลักษณ์อักษร” (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. ๒๕๔๑ : ๒๒๑) ดังนั้นการแต่งเรื่องสั้นจึงได้รับอิทธิพลจากสังคมและการเมืองในขณะนั้น ซึ่งนักเขียนได้ถ่ายทอดความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคม การเมือง และชีวิตในบริบททางการเมืองที่มีความขัดแย้งกัน นอกจากนี้ยังได้โน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตามหรือกระทำตามแนวคิดที่แสดงไว้ในวรรณกรรม ซึ่งอาจมีอิทธิพลในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองได้

ในประวัติศาสตร์แห่งวรรณกรรม เรื่องสั้นมีบทบาทอย่างมากในการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองไทย โดยเฉพาะในช่วง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ถึง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ดังที่ไพโรจน์ บุญประกอบ (๒๕๒๖ : ๑-๒) ได้กล่าวว่า ประเทศไทย “...ตกอยู่ในยุคเผด็จการมานาน ปัญหาความขัดแย้งในสังคมยังคงไม่ได้รับการแก้ไข นักเขียนจึงต้องแสดงแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้ทันกับการเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านรับสารได้ในเวลารวดเร็ว โดยผ่านเรื่องสั้น ” ในช่วงเวลานี้มีเรื่องสั้นการเมืองจำนวนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบรรยากาศทางการเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียน ได้ถ่ายทอดและแสดงความคิดเห็น อุดมการณ์ทางการเมืองของตนที่มีต่อสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นในเรื่องสั้น จึงถือได้ว่าเรื่องสั้นได้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว

ในช่วง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ถึง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคทองของเรื่องสั้นการเมือง ดังที่ ชัยศิริ สมุทวณิช (๒๕๒๔ : ๑) กล่าวว่า “ไม่มียุคใดสมัยใดในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยที่มีการเติบโตของวรรณกรรมการเมืองจะขยายตัว ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่ยิ่งใหญ่เท่ากับช่วงระยะเวลาหลังวันมหาปิติของคนไทยเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ มีรากฐานที่มั่นคง เป็นบ่อเกิดของกระแสธารที่ไหลหลังพรั่งพร้อมอย่างต่อเนื่องและยาวนานที่สุดตราบจนปัจจุบัน” จึงเห็นได้ว่าการแต่งเรื่องสั้นการเมืองจำนวนมากออกมาเพื่อเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับการเมืองยุคสมัยนั้น ในแง่มุมต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเมืองจากระบบเผด็จการมาเป็นประชาธิปไตย โดยเรื่องสั้นต่าง ๆ ในยุคนี้ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในยุคสมัยนั้นได้อย่างชัดเจนดังที่ วรรณิ พุทธเจริญทอง (๒๕๓๔ : ๑๘) กล่าวว่า “เรื่องเธอยังมีชีวิตอยู่อย่างน้อยก็ในใจฉัน ของ อัคริธี ธรรมโชติ และ เรื่อง เด็กผู้หญิงคนนั้นกับการปฏิบัติ ของ วิสา คัญทัพ ซึ่งได้อาศัยฉากและบรรยากาศของการกวาดล้างทางการเมืองสมัยนั้น แสดงให้เห็นถึงความหฤโหดของฝ่ายรัฐบาลที่มีต่อนักศึกษาซึ่งปราศจากอาวุธ”

ภายหลังการเกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เรื่องสั้นการเมืองหรือวรรณกรรมการเมืองได้รับความนิยมนลดน้อยลง ประกอบกับรัฐบาลในเวลา นั้นออกกฎหมายห้ามครอบครองหนังสือที่เป็นวรรณกรรมการเมือง โดยได้ประกาศรายชื่อ “หนังสือต้องห้าม” จำนวน ๒๐๔ รายการ ทำให้นิตยสาร วารสารต่าง ๆ ต้องปรับตัวเองไปเป็น

หนังสือที่มีเนื้อหาสาระไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง และตีพิมพ์นวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งของทันสมัย เป็นหลัก ทำให้งานเขียนเรื่องสั้นการเมืองซึ่งเป็นการพัฒนาวรรณกรรมการเมืองได้เสื่อมลง จนถึงปัจจุบันในเวลาต่อมาเมื่อสังคมไทยมีการพัฒนาการทางการเมืองการปกครองเป็นประชาธิปไตย ได้ปรับปรุงและบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญหลายฉบับ สภาพสังคมและการเมืองได้ลดความขัดแย้งลง มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้า อย่างไรก็ตามโดยที่วรรณกรรมเป็นงานเขียนซึ่งสะท้อนภาพสังคมและการเมือง ด้วยการใช้ศิลปะการแต่งที่ให้ความเพลิดเพลินและคุณค่าในด้านต่าง ๆ เช่น การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้นรัฐสภาและสมาคมผู้เขียนแห่งประเทศไทยจึงร่วมมือกันส่งเสริมวรรณกรรมการเมืองโดยจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้ามีวัตถุประสงค์คือ “ เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพทางการเมือง โดยใช้ศิลปะถ่ายทอดความรู้สึกสะท้อนภาพการเมืองและสังคม หรือจินตนาการถึงการเมืองและสังคมที่ต้องการในรูปแบบของเรื่องสั้นและบทกวี และเพื่อสืบสานสร้างสรรค์วรรณกรรมการเมืองให้มีส่วนปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตย” (คำสั่งสภาผู้แทนราษฎรที่ ๔๘/๒๕๕๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๕๒)

การประกวดวรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้าถือได้ว่าเป็นการกระตุ้นหรือฟื้นฟูวรรณกรรมการเมืองให้สังคมสนใจเพิ่มมากขึ้น มีการจัดประกวดอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน ดังที่ นันทวัลย์ สุนทรภาระสถิตย์ (๒๕๔๕ : ๒๗๐) กล่าวว่า “เป็นการสร้างกระแสความนิยมวรรณกรรมการเมืองของไทยอีกครั้งหลังจากที่ซบเซาไป ตั้งแต่วรรณกรรมเพื่อชีวิตเสื่อมความนิยมลงและการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย”

นับตั้งแต่การรัฐประหาร ๒๕๔๘ สถานการณ์การเมืองของประเทศไทยมีความผันผวนความคิดของคนในสังคมมีความขัดแย้งกัน แม้ว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แล้วก็ตามแต่ก็ยังเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ มากมายในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่รักและสนใจ การเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมของประเทศไทย และศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจอิทธิพลของสังคมและการเมืองที่มีต่อวรรณกรรม ความคิดเห็นทางการเมือง หรือทรรศนะของนักเขียนที่มีต่อสังคม และการเปลี่ยนแปลงของชีวิตของคนในสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งจะ เป็นแนวทางการแก้ปัญหาทางการเมืองในสังคมยุคปัจจุบันแก่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. วิเคราะห์ภาพสะท้อนของสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓

๒. วิเคราะห์ความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓

๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย

๑. ภาพสังคมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าสะท้อนให้เห็นถึงการมีความผันผวนทางการเมืองในช่วง พ.ศ.๒๕๕๐- ๒๕๕๓ และสภาพสังคมที่มีความขัดแย้งในด้านความคิดเห็นทางการเมือง

๒. แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยตามพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งสามด้านคือ แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเขียนที่ปรากฏในวรรณกรรม ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมของยุคสมัยให้เห็นได้อย่างชัดเจนไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ทั้งนี้เพราะว่านักเขียนวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเพณีวัฒนธรรม จารีตประเพณีของสังคม วรรณกรรมไม่เพียงแต่เป็นหนังสือที่บันทึกประวัติศาสตร์ หากแต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม และด้านอื่นของสังคมไปด้วย

๒. แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับการเมือง การเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมย่อมสะท้อนเหตุการณ์และความคิดเห็นทางการเมือง ในยุคสมัยนั้น ๆ แสดงถึงอิทธิพลของการเมืองที่มีต่อวรรณกรรม และมีการนำวรรณกรรมมาเป็นเครื่องมือ

แสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีการให้ความรู้ความเข้าใจรวมถึงการปลุกกระดมความคิดของคนในสังคม

๓. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเขียนในวรรณกรรมการเมือง นักเขียนมักจะถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของมนุษย์ผ่านการแต่งวรรณกรรม รวมไปถึงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนที่มีต่อสังคม ชีวิต การเมืองด้วย นักเขียนได้สอดแทรกทัศนคติในการแต่งวรรณกรรมไปด้วย การศึกษาวรรณกรรมจึงสามารถมองเห็นถึงความคิด โลกทัศน์ของนักเขียนหรือคนในยุคสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

การเลือกศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๑ เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่แต่งในช่วงเวลาหลังการเกิดเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งการเมืองไทยมีความเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความขัดแย้งของคนในสังคมจะเริ่มขยายตัวไปอย่างรุนแรง และรัฐสภาซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทในด้านนิติบัญญัติได้จัดประกวดเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสถานการณ์ทางการเมืองไว้ในเรื่องต่างๆ โดยเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๑ มีจำนวน ๔๘ เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๕๐

รางวัลชนะเลิศ เรื่อง เราติดอยู่ในแนวรบเสียแล้ว แม่มัน ของ ดุสิต หนัน

รางวัลรองชนะเลิศ เรื่อง แมวป่วย ของ วารุ วิชาญรัฐ

รางวัลชมเชย ได้แก่

แกง ของ กิ่งต๋อ อักษรนำ

ไข่ประชาธิปไตย ของ กัมปนาท แสงทอง

ในทัศนะของคนบาป ของ เดช อัคร

ผู้ถูกเช็ดเตี๋ย ของ ชัยพร ศรีโบราณ

ผู้ล่า ของ เรืองรงค์ เกตุพินิจ

ผู้ว่าฯ กินก้วยเตี๋ย ของ พจนารถ พจนปกรณ์

ลมหายใจของแม่ ของ วันเสาร์ เชิงศรี

วันใหม่ ของ คชคณาธิป

สี่แยกสมมุติ ของ สิริมงคล แท้สูงเนิน

หมู่บ้านสีแดง ของ อนุสรณ์ มาราสา

พ.ศ.๒๕๕๑

รางวัลชนะเลิศ สะพาน ของ วัฒนัยวงแก้ว

รางวัลรองชนะเลิศ มหกรรมคอนเสิร์ตของคนเฒ่าคนแก่ ของ วีรพงษ์ สุนทรจิตราวัฒน์
รางวัลชมเชย ได้แก่

ข้อพิพาทระหว่างนายกเทศมนตรีกับช่างตัดผม ของ ชัยพร ศรีโบราณ
เด็กหญิงผู้ฝันอยากเป็นนายกรัฐมนตรี ของ ประภาสิต คนไว
ตามปกติ ของ นรพัลลภ ประณูทรพาล
ในที่สุด ของ สิริมงคล แท้สูงเนิน
ประชาธิปไตยในคอกไม้ไผ่ ของ บำเพ็ญ ไมตรีโสม
ปีกแห่งเสรีภาพ ของ เกริกศิษย์ พละมาตร์
ไปให้ถึงจุดหมาย ของ หมั่ยพร มาลัยทัต
เพราะธงผืนนั้น ของ จันทรา รัศมีทอง
มีกองวัสดุบนไหล่ทาง ของ มนตรี ศรีรงค์
หนานบุญชายข้าว ของ ณัฐวัฒน์ อุทจักร

พ.ศ.๒๕๕๒

รางวัลชนะเลิศ เรื่อง พี่สาวของผม ของ ประภาสิต คนไว

รางวัลรองชนะเลิศ เรื่อง ผมกับผมอีกคน(ข้ามให้พันหุบเหวแห่งความเกลียดชัง) ของ
ช. โชนแสง

รางวัลชมเชย ได้แก่

คนหาปลา ของ ดนัย อุทัยย์
เจ้า (หน้า) ที่ ของ ทศนวดิ
เช็กช่วยด้วย ของ ประเทือง ตรีเพชร
ทุเรียนการเมือง ของ เศรษฐพล มานิตย์
นักตกปลาในงานเลี้ยง ของ กิติวัฒน์ ดันทะนันท์
แผนผังตัวเอง ของ นรพัลลภ ประณูทรพาล
ยึดอำนาจ ของ สิริมงคล แท้สูงเนิน
รดควนสายประชาธิปไตย ของ คำปิ่น สิงสูงเนิน
เวียงลุ่มที่หนองหล่ม ของ ปลายแปรง
เอาตะวะขัดขึ้น ของ ณัฐวัฒน์ อุทจักร

พ.ศ. ๒๕๕๓

รางวัลชนะเลิศ เรื่อง ครอบครัวของผม (ในสังคมสองสี) ของ รัชศักดิ์ จิรวัดน์

รางวัลรองชนะเลิศ เรื่อง พ่อจำ...อุกามาแล้ว ของ เรืองณรงค์ เกตุพินิจ
รางวัลชมเชยได้แก่

ก่อนสายหมอกเลื่อน ของ ประดิษฐ์ สุรสิทธิ์เรื่องชัย
โทรทัศน์ขาว-ดำ ของ สุชาติ สุขประสิทธิ์
ปลาตุ๊กกินเด็ก ของ กรกช บุตรสิม
โปรดทิ้งขยะให้ลงถัง ของ มนตรี ศรีรงค์
มือปืน, หลวงพ่อ ของ ไชยา วรรณศรี
เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม ของจรรยา อำนวยพันธ์พงศ์
หน้าต่าง ของ กัณฑ์ธร อัญรนา
หล้าไม้ใส่เสื้อ ของ การ์นต์ วรรณยุกต์
ไอ้มัดแดง ของ ศราศิต

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑. เรื่องสั้น หมายถึง งานเขียนที่มีขนาดสั้น มีโครงเรื่อง แนวคิด ฉากเดียว และตัวละครเพียง ๒-๓ คน มีเนื้อเรื่องสะท้อนสภาพสังคม และสภาพแวดล้อมของมนุษย์ และการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสังคมและบ้านเมือง

๒. ภาพสะท้อน หมายถึง สภาพของสังคมที่นักเขียนถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรม เช่น เหตุการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น

๓. สังคม หมายถึง พื้นที่ที่มนุษย์ร่วมกันอาศัยอยู่เพื่อพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

๔. ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดหรือมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความคิดทางการเมือง ความคิดทางการเมืองเคลื่อนไหวในสังคม หรือการมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแง่ใดแง่หนึ่ง

๕. รางวัลพานแว่นฟ้า หมายถึง รางวัลประกวดงานเขียนรายปีที่จัดขึ้นโดยรัฐสภาและสมาคมผู้เขียนแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยและให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพแสดงออกทางการเมืองและสืบสานวรรณกรรมการเมืองให้มีส่วนปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นต้นมา

๖. วรรณกรรมการเมือง หมายถึง วรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่มีเนื้อหา แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเมือง และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของผู้เขียน

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับวรรณกรรมการเมืองเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและความคิดเห็นทางการเมืองในเรื่องสั้น
๒. ศึกษาสภาพการเมืองและสังคมไทยใน พ.ศ.๒๕๕๐-พ.ศ.๒๕๕๓ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางการเมืองในเรื่องสั้น
๓. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมการเมืองและแนวความคิดทางการเมือง
๔. ศึกษาวิเคราะห์ ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓
๕. ศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้แต่งที่มีต่อสังคมและการเมืองในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.๒๕๕๐- ๒๕๕๓
๖. สรุปผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้เข้าใจสังคมและการเมืองในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๕๐- ๒๕๕๓ ที่สะท้อนผ่านเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓
๒. ได้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้สถานการณ์บ้านเมืองและสภาพสังคมใน พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๓ และความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อสังคมและการเมืองในช่วงเวลาที่แต่งเรื่องสั้นนั้น ๆ
๓. ได้แนวคิดทางการเมืองและความคิดเห็นที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่นำไปเผยแพร่เพื่อโน้มน้าวให้คนในสังคมรู้จักสามัคคีกัน